

СТАНОВИЩЕ

на Асоциация на индустриалния капитал в България относно ключовите позиции и приоритети при разработването на документите по оперативните програми за следващия програмен период – 2014 - 2020 г.

1. Общи възможности за оптимизиране на процеса на усвояване на средства (на основа на разкритите предизвикателства през програмен период 2007 – 2013 г.).

1.1. Проблем: Прехвърляния на средства, които оценяваме като неуместни, тъй като водят до пренасочване на средства от операции за частни бенефициенти към общински и публични бенефициенти, или от операции, които са насочени към директно реализиране на целите на съответната оперативна програма към постигането на относително несвързани с нея цели.

Решение: При програмирането на период 2014 - 2020 г. да има квота за усвояване от страна на частните бенефициенти за всяка оперативна програма, която да не може да бъде нарушавана. Тази квота да бъде обект на повишено внимание от страна на Комитетите за наблюдение, като на всяко тяхно заседание Договарящите/Управляващите органи да внасят доклад за напредъка по тяхното изпълнение. При установяване на евентуални проблеми, средствата да бъдат своевременно алоцирани към други операции, но задължително отново насочени към частни бенефициенти.

1.2. През период 2014 - 2020 г. да се отдели сериозно внимание, включително посредством отделянето на квоти, средствата в които не могат да бъдат алоцирани на:

- Създаването на базова инфраструктура;
- Грантовите схеми, насочени към частни бенефициенти (като се положат усилия да се избягва регламентът за държавна помощ „de minimis“ посредством блокови изключения, както и да се работи за повишаване на максималната му граница).

1.3. Проблем: Бенефициентите биват санкционирани за грешки на държавната администрация.

Решение: Да се предвиди бърз ред за обжалване на подобни актове пред Административния съд.

1.4. Проблем: Дискриминация на частните бенефициенти спрямо общинските при:

- *Определянето на размера на допустимия аванс по проектите – за частни бенефициенти той е в максимален размер на 20 % от стойността на безвъзмездната финансова помощ, а при общинските и държавни*

бенефициенти – достига до 40 %.

Решение: Да се увеличи размерът на допустимия аванс и за частните бенефициенти;

- *Изискванията за гаранция на аванса – частните бенефициенти трябва да предоставят банкова гаранция в повечето случаи.*

Решение: Да се предвидят по-разнообразни, гъвкави и свързани с малко разходи инструменти за гарантиране на авансовите плащания – като застраховки, записи на заповед и др.;

- *Стойността на аванса и междинните плащания за частните бенефициенти не може да надвишава 80 % от стойността на безвъзмездната финансова помощ, докато при държавните бенефициенти това ограничение е 95 %.*

Решение: Да се увеличи прагът за частни бенефициенти до 95 %, в съответствие с Регламент 1083/2006 г. (чл. 79).

1.5. Проблем: Процесът на усвояване на средствата от фондовете на ЕС се забавя и затруднява поради несвършеното законодателство в областта на обществените поръчки и на избора на подизпълнители.

Решение: Усъвършенстване на ЗОП и процедурите по неговото прилагане, създаване на единни образци по типове обществени поръчки по различните програми. Прецизиране на съдържанието, обхвата и начина на прилагане на ПМС 55, както и на това кои бенефициенти следва да прилагат ЗОП и кои – ПМС 55.

1.6. Проблем: Регистърът на държавните помощи не е актуален и затруднява изключително много участието на частните бенефициенти в процеса на усвояване на средства от фондовете на ЕС, поради липса на актуална информация за статута на достигането на границата по режима за държавна помощ “de minimis”.

Решение: Прецизно администриране на регистъра за държавни помощи, с отразяване на верифицирани разходи (а не на сертифицирани такива) в реално време.

1.7. Проблем: Липсата на капацитет у държавната администрация, водеща до забавяне на процеса на усвояване на средства, посредством: недопустимо удължаване на процесите на оценка на проектните предложения, неправомерно отхвърляне на качествени проектни предложения (на основа на чисто технически пропуски, а не на основа на липса на качествени проектни идеи), чувствително забавяне в процеса на верифициране и изплащане на разходите, сложни и нееднозначни процедури за кандидатстване, изискване на твърде много дублиращи се документи.

Решение: Максимално опростяване и стандартизиране на процедурите по изготвяне, подаване, оценяване на проектите и отчитане на тяхното изпълнение. По възможност – всички тези процеси да се извършват по електронен път, при ясни правила и налични електронни форми. В процеса на кандидатстване да се изисква минимално количество информация от бенефициента (основно на декларативен принцип), а удостоверяването на необходимите обстоятелства да става при подписване на договорите, при спазване на всички разпоредби на ЗЕУ (държавата да не изисква удостоверяване на обстоятелства, за които вече има информация). При грантовите схеми – при оценяване да се създава лист от резервни проекти, които да заемат мястото на одобрени проекти, при които не е подписан договор, поради невярно декларирано обстоятелство. На всеки етап от процеса да има лесни и ясни процедури

за установяване и отстраняване на технически пропуски.

1.8. Проблем: Комитетите за наблюдение в момента са структурирани по начин, по който държавната администрация винаги има квалифицирано мнозинство. Това negliжира инкорпорирането на вижданията на социалните партньори и структурите на организираното гражданско общество в решенията по оптималното усвояване на средства.

Решение: Представителите на социалните партньори и на организираното гражданско общество да имат блокираща роля за решенията на Комитетите за наблюдение (а преди това – на Работните групи за подготовка на оперативните програми и националните планове).

1.9. Постигане на пълна функционалност на ИСУН, така че да се прекрати вменияването на ненужна отчетност и административни тежести на бенефициентите.

1.10. АИКБ напълно подкрепя предложенията в Доклада Намалване на административната тежест, изготвен в изпълнение на договор № МС-92/10.08.2012 г.

1.11. АИКБ настоява да се увеличи (или в краен случай поне да се запази непроменен) делът на средства от Европейския социален фонд в общия размер на средствата от фондовете на ЕС, предвид на големия положителен ефект, който финансираните от него операции имат за насърчаване на растежа и заетостта.

2. Оперативна програма за иновации и предприемачество

2.1. Проблем: Продължителният период от време от момента на подаване на проектното предложение/заявление до сключване на договора и практическото изпълнение на самите проекти. Големият пакет отчетни документи по някои от схемите и големият период от време за верифициране на разходи по искания за междинни/окончателни плащания.

Решение: Максимално да се оптимизират пакетите документи и да се минимизират сроковете/периодите за оценка и одобрение на проекти/искания за плащания, и за верифициране и сертифициране на изразходваните средства. Процесът да е цифровизиран.

2.2. Проблем: Липсата на достатъчен капацитет по разработване, изпълнение, управление, мониторинг и отчитане на подобен род проекти, както при кандидатите, така и към съответните администрации, особено в началото на периода. Такъв се формираше в движение.

Решения:

2.2.1. При стартиране изпълнението на договори по дадена схема (особено тези, към които интересът е голям) да се провеждат обучения от съответния ДО/МЗ относно практическо изпълнение и отчитане на договорите: промени в техническото изпълнение и бюджета на проекта; изисквания, документи и начин на провеждане на процедури за избор на изпълнители; отчитане на техническото и финансово изпълнение на договора/проекта; мониторинг от страна на ДО и др. подобни, които са от определящо значение за успешната им реализация.

2.2.2. Да се провеждат и съвместни обучения, както на служителите при бенефициентите, отговорни за изпълнението на съответния договор, така

и на служители на ДО/МЗ с цел уеднаквяване на подхода на работа, ясно дефиниране на правата и отговорностите и на двете заинтересовани среди, за да не се допуска субективизъм.

2.3. Проблем: Големият обем документи при кандидатстване и по време на изпълнение и отчитане на договори по схемите – това отнема както човешки ресурс за изработване и окомплектоване, така и финансов.

Решение: Да се създаде възможност за електронно кандидатстване по всички програми/схеми, както и за проследяване и отчитане изпълнението на договорите по електронен път. Всички форми за кандидатстване да бъдат максимално опростени и стандартизирани.

2.4. Проблем: При съществуващата сега централизация при подготовката и реализацията на програмите и схемите не винаги се отчитат конкретните регионални потребности.

Решение: По възможност да се разчупи този модел, като се децентрализират нещата по региони, като с това в рамките на определените за конкретния регион финансови средства и направления за финансиране, още при кандидатстване и оценка на проектите/заявленията за участие ще се отчитат и подкрепят реалните и наболелите/конкретните потребности на дадения регион.

2.5. Проблем: Широко разпространено е мнението за некомпетентност, необективност и непрозрачност в процедурата на оценяване на кандидатите.

Решение: Би било добре в оценката да се включат независими експерти с изграден в обществото авторитет за тяхната компетентност и добросъвестност.

2.6. АИКБ настоява за национална позиция на страната ни, така че при реализирането на програмния период 2014 – 2020 г. критериите за МСП да се прилагат единствено кумулативно. Алтернативно, при неизпълнение на критериите кумулативно, водещи за определяне на предприятие като голямо да бъдат оборота и активите, а не броя заети лица.

2.7. АИКБ настоява през следващия програмен период основната част от средствата по ОП да се насочат към грантови схеми в подкрепа на реалния бизнес, като се сведат до минимум средствата, насочени към финансови инструменти.

3. ОП „Регионално развитие”

По приоритетна ос 1. „Градско развитие“, подточка 1.1. „Енергийна ефективност в административни и жилищни сгради“:

- Да се заложи 50 % от стойността на проекта да е грант, финансиран от програмата.

Аргументи: По ниско от 50% безвъзмездно финансиране прави мерките непривлекателни, оттам и неефективни. Риск от липса на кандидати и неусвояване на средствата;

- Задължително по проекта да се финансира и конструктивно обновяване, ако след обследване такова е необходимо.

Аргументи: Гарантиране, че мерките по енергийна ефективност се прилагат върху годни и с гарантирани експлоатационни характеристики сгради;

- При изготвяне на проектите за „Енергийна ефективност в административни и жилищни сгради“, най – голяма тежест и приоритет да се дава на термоизолацията и хидроизолацията на ограждащите конструкции.

Аргументи: Енергийна ефективност на първо място се постига, когато се минимизират топлинните загуби от ограждащите конструкции, след това се мисли за енергоносители и консуматори. Изолирането на ограждащите конструкции предполага гарантиране на тяхната надеждност в дългосрочен период, надхвърлящ живота на енергоносителите и консуматорите.

4. ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура”

4.1. АИКБ настоява основната част от средствата по ОП да бъдат насочени към изграждането на базова инфраструктура, като бъдат ограничени инвестициите в подвижен състав.

4.2. Притеснително е забавянето на определянето на бюджета за следващия програмен период¹. По информация от членове на екипа на Министерството на транспорта, има сериозна опасност предварително заявения бюджет да бъде по-малък с 30 до 50 %. Подобна редукция ще компрометира изпълнението на заложените цели в пълен обем и ще изисква детайлен анализ и преразпределяне на ключовите обекти по отделните приоритети. Най-голямата заплаха е свързана с възможността за механично оряване на предвиденото финансиране за всички обекти без оглед на тяхната стратегическа важност². Ще си позволим да напомним, че развитието на базовата пътна и железопътна инфраструктура е задача, останала нерешена от последната четвърт на миналия век. Инструментите на предприєдинителните фондове и европейските фондове имаха за цел да преодолеят исторически наследеното изоставане. За съжаление, известните на всички неблагоприятия с усвояването на тези средства в началния етап вече намалиха общия обем необходими средства. Ново намаление има потенциал да предизвика провал с дълготрайни труднопреодолими последици. България рискува в обозримо бъдеще да загуби статута си на евразийска транзитна транспортна дестинация или да компенсира за сметка на свръхусилия и преразход на собствени средства. Ето защо оценяваме въпроса с правилното подреждане на приоритетите при формиране на редуциран план на оперативната програма като много важен. Според нас е необходимо редукцията на средства да се осъществява за сметка на проектите, които не са в пълно съзвучие с главните цели на оперативната програма или са с по-нисък стратегически приоритет. Следва внимателно да се анализират възможностите за намиране на допълнителни компенсиращи източници на инвестиционни средства в т. ч. по линия на публично-частното партньорство или по линия на други международни програми и грантови схеми. Нещо повече тъкмо по отношение на развитието на публично-частното партньорство, според нас, АИКБ е в състояние и е длъжна да разгърне потенциала си

¹ Тъй като приемането на правната рамка и на бюджета за следващия програмен период все още не се е случило на равнище ЕС. Едва след като правната и финансовата рамка за 2014 – 2020 г. бъдат приети от ЕС, ще се извърши и договарянето със страните – членки.

² Поради коментираните на равнище ЕС възможности за приоритетно насочване на средства към трансевропейски проекти, както и създаването на финансовия инструмент Connecting Europe.

на работодателска организация и активен партньор в тристранния диалог. Особено по отношение на второстепенната инфраструктура (не само транспортна, но и например във водния сектор) ПЧП ще бъде ключовия инструмент за развитие в следващия програмен период при очертавания се недостиг на европейски фондове.

4.3. При редуция на бюджета на програмата, считаме, че икономия би могла да се реализира, като от програмата се финансира единствено изграждането на подземната част на третия метро – диаметър и се ползва съществуващата наземна (трамвайна) инфраструктура.

4.4. АИКБ е силно притеснена от факта, че вече втори програмен период не са предвидени никакви средства за развитие на въздушния транспорт. Според нас, лишаването от финансиране за периода 2007 – 2020 на този сектор, който е от изключително стратегическо значение за страната ни, от финансиране по ОП Транспорт е недалновидно и неправилно.

5. ОП „Околна среда”

5.1. Проблем: Основната част от средствата по програмата са насочени към еднотипни проекти – изграждане на пречиствателни съоръжения и депа за отпадъци на общините. Понастоящем, всяка община подготвя проект и на конкурентен принцип го представя, за да получи евентуално финансиране. Това прави процесът хаотичен и възпрепятства планираното, организирано и ефективно усвояване на средствата.

Решение: Процесът по подготовката на общински проекти да се централизира, като се въведе график на финансирането (започвайки от най-големите населени места). Централизирането на процеса би довело до оптимизиране на усвояването на средства.

5.2. Проблем: Процесът на усвояване на средствата се забавя от проблемите по възлагане и администриране на обществените поръчки, свързани с нарушаване на свободната конкуренция и в резултат – множество обжалвания. Не е тайна, че в много търгове се поставят условия за влаганите материали, които насочват към конкретни производители и доставчици³. Критериите за оценка на изпълнителите също много често дават възможност за нелоялна конкуренция⁴.

Решение: Въпреки, че всеки бенефициент по програмата (основно общини) има право на оперативна независимост при избора на изпълнител, считаме, че е оправдано да се стандартизират условията по търговете така, че да се минимизират основанията за обжалване на процедурите по повод ограничителни условия.

Сроковете на самите търгове също не бива да бъдат максимално скъсявани, с цел да се навакса вече регистрираното забавяне или предвидено такова от евентуално обжалване, защото кратките срокове, съчетани със струпването на много процедури едновременно, води до изготвяне и предаване на некачествени проектни предложения.

³ Така например, в не една тържна процедура вместо да се посочва, че стъклопластовите тръби трябва да отговарят на стандарти БДС EN 1796 и БДС EN 14364, се посочва уточнението, че тръбите трябва да са произведени по конкретна технология, което очевидно ограничава конкуренцията и увеличава цената на доставените материали. Подобни примери могат да бъдат дадени и с други суровини и материали

⁴ Например, прави се оценка на бъдещите разходи за експлоатация на съоръженията, като всеки участник е свободен да заложи, освен разходните норми на доставяното от него оборудване, и параметрите на независещи от него разходи, напр. цената на тока. Редно е тя да бъде фиксирана - така всички ще са равнопоставени.

По-удачно е да се потърсят законодателни и/или административни промени, които да гарантират бърз процес на разглеждане на преписките при обжалване. Стандартизирането на процедурите би намалило значително броя на жалбите.

5.3. Проблем: За програмен период 2007 - 2013 г., въпреки множеството настоявания на социалните партньори (включително изразени и в становище на ИСС), бизнесът не беше допуснат като бенефициент по Оперативната програма.

Решение: Предприятията да бъдат конституирани като бенефициент и да бъдат структурирани операции, насочени към инвестиции в екология от страна на фирми, които имат подобни предписания в комплексните си разрешителни. Интервенции от този род безспорно ще допринесат за подобряване на качеството на околната среда (въздух, почви, води и т.н.).

5.4. Проблем: Основната част от интервенциите до момента бяха насочени към подобряване на околната среда, но това не адресира проблемите във водопрееносната мрежа. В момента загубите при пренос на вода са около 70 %. 70 % от водопроводите в България са етернитови, а 65 % от тях са на възраст над 35 г. Предвид на намаляващия воден ресурс, този проблем следва да бъде адекватно адресиран през следващия програмен период.

Решение: ВиК операторите също следва да бъдат конституирани като бенефициенти по оперативната програма (а не както в момента – да имат статут само на асоциирани партньори).

6. ОП „Развитие на човешките ресурси”

Към момента работата по изготвяне на новата Оперативна програма върви по план. Основните елементи на програмата са съобразени с очакванията на АИКБ, благодарение и на опита на УО и ДО. В същото време, има няколко момента, които са от ключово значение за АИКБ и трябва да бъдат изпълнени още в периода на планиране:

6.1. Осигуряване на конкретен процент от средствата на бъдещата Оперативна програма за съвместни действия на социалните партньори – АИКБ и останалите социални партньори настояват за минимум 3 %, като това трябва да бъде записано в бъдещата Оперативна програма.

6.2. Приоритетно да се насочат мерки, интервенции и средства към създаването на устойчива заетост, а не към финансиране на „професионални безработни“, както това се прави сега с програмите, по които общини и областни администрации наемат безработни. Усилията да се насочат към осигуряване на заетост на младите хора. Не бива да се допуска младежите да остават безработни, при това – за дълъг период от време, тъй като това не само натоварва системите за социална защита, но лишава икономиката от квалифициран човешки ресурс и намалява нейната конкурентоспособност.

6.3. Ако младите хора не могат да намерят работа по специалността си, а бъдат принудени да приемат ниско квалифицирана заетост, това обезсмисля вложените в тяхното образование време и средства и ще похаби градивния им потенциал. Абсолютно необходимо условие за успешното осигуряване на първа работа е профилите по специалности и приемът в тях да са съобразени с икономическата

среда в страната, с потребностите на бизнеса от кадри по професии. Това може да се реализира единствено при постоянно партньорство между държава, работодатели и образователни институции – средни, професионални и висши училища. Като входяща база данни могат да се ползват натрупаните в НАП и НОИ данни за това точно на какви позиции биват наемани младежите на първа работа, като се извършат анализи по регионален, браншови и професионален признак и се разкриват секторите с явен дефицит на нови кадри. Тези анализи могат да бъдат допълнени от серия представителни проучвания, така че да се създаде единна система за прогнозиране на потребностите от човешки ресурси, която да бъде динамично прецизирана. На нейна основа трябва да се адаптират учебните програми, както и приемът по професионални направления и специалности, като държавата и социалните партньори заедно изработят мерки за стимулиране на младежите при избор на перспективни специалности, респективно за „отлив“ от модерни специалности, за които реализацията е ограничена. Специалностите, които бъдат определени като стратегически за развитието на икономиката и на определени сектори, както и онези, в които България има конкурентни предимства, или е определила като приоритетни, да получат статут на защитени.

6.4. Държавата и социалните партньори заедно да изработят механизъм за прогнозиране на тенденциите в потребностите от човешки ресурси в България и за удовлетворяването на тези потребности. В момента се разчита тези процеси да бъдат регулирани от естествените механизми на пазара на труда. Те, обаче, действат ефективно единствено в дългосрочен план и не могат да отговорят на предизвикателствата на бързо променящата се икономическа среда, съпътствана от постоянни процеси на реструктуриране. В резултат, имаме големи групи безработни младежи с висше образование – например финанси, банково дело, моден дизайн, обществени комуникации и недостиг на кадри с медицинско, техническо, инженерно и селскостопанско образование. Ситуацията допълнително се усложнява от глобализацията на пазара на труда, даваща възможност на човешките ресурси да търсят адекватна реализация в Европейски и световен план.

6.5. Да се провеждат мотивационни кампании, за да се управляват правилно очакванията на младежите, още на етапа на начално образование. Позитивното утвърждаване на средното специално образование сред учениците и стимулирането им да се насочват към професии с дефицит на кадри ще има сериозен принос за ограничаване на младежката безработица.

6.6. Да се работи системно и за събиране и разпространение на добри практики в сферата на корпоративната социална отговорност и на етичното поведение на бизнеса – области, които моделират отношенията на бизнеса с обществото, включително с образователните институции и търсещите реализация младежи.

6.7. Действия по превенция на ранното отпадане от училище, тъй като отпадналите ученици формират един особено устойчив контингент от „клиенти“ на системите за социална закрила – млади безработни, без образование, които се превръщат в трайно безработни и обезкуражени лица. Голяма част от тези младежи са и от малцинствени групи, с нарушени семейна и социална среда, които разчитат на системите за социална защита, както и на полулегални дейности за своята издръжка.

6.8. Ограничаването на неформалната икономика и недеклаирания труд е друга препоръка на ЕК, по която и в момента социалните партньори изпълняват успешно съвместни дейности. Но за по-нататъшна резултатна работа в това направление и самата Комисия посочва, че трябва да бъдат оптимизирани размерите на социално – осигурителните плащания, което би било възможно единствено, ако разходите станат по-ефективни. В това отношение, съвместните дейности на социалните партньори и изграждането на капацитет у тях ще има сериозен положителен ефект и през следващия програмен период, предвид на сериозния им потенциал да подкрепят реализацията на ефективни и ефикасни действия в посочените направления.

6.9. Облекчаване на административното бреме при работа със средства от европейските фондове и в частност - от ЕСФ, посредством:

- Предвидените изисквания по отношение на Договорите за партньорство, механизмите за тематична концентрация, предварителните условия и годишното изчистване на сметките не трябва да водят до увеличаването на административните тежести за бенефициентите;
- Опростяването на формите за кандидатстване и на отчетните форми е сериозно предизвикателство, както и изработването и разпространяването на еднозначни тълкувания на нормативни уредби, особено по отношение на правилата за избор на подизпълнители, регламентите за държавна помощ, механизмите за отчитане и верифициране на разходи и др. Често неяснотите и липсата на практика, включително съдебна, по тези въпроси, създават сериозни затруднения не само за бенефициентите, но и за Управляващите органи и Междинни звена;
- Сериозна възможност за подобряване на усвояване на средствата е и оптимизирането на усложнените системи за одит и контрол - на национално и на европейско равнище, които водят до ненужни административни тежести за всички участници в процеса. В много случаи, липсват възможности за адекватно представяне и защита на интересите на бенефициентите.

7. Програма за развитие на селските райони

На този етап, след като все още не е окончателно приета многогодишната финансова рамка 2014 – 2020 г., касаеща средствата за директни плащания и развитие на селските райони, е невъзможно да се дават конкретни становища. Затова ще споделим няколко принципни неща:

7.1. До окончателното приключване на преговорите по ОСП – 2014 - 2020 г., МЗХ и държавата да отстояват до последно:

7.1.1. При изготвянето на програмните документи да се заложи гъвкавост при усвояването на средствата, в следните посоки:

- Да се позволи прехвърлянето на средства между първи и втори стълб;
- Да се позволи прехвърлянето на неусвоените средства за следващи програмни периоди.

7.1.2. Възможност за Р. България и Румъния да достигнат 100 % от разчетите си за директни плащания не през 2016 г., а през 2014 г.

7.1.3. Определяне на разумен ”таван” на преките плащания и „угари” или възможност страната да ги определя в някакви предварително зададени от ЕК рамки.

7.1.4. Подкрепа на отказа от „осевия” подход и възприемане на тематичен подход в политиката на развитие на селските райони.

7.2. Сред приоритетите на ПРСР 2014 – 2020 г. да се заложат:

7.2.1. В инвестиционното направление:

- Преодоляване на технологичното изоставане в земеделското производство;
- Повишаване на производителността на труда чрез подобряване енерговъоръжеността на производството;
- Създаване на предпоставки за възраждане на животновъдство, зеленчукопроизводство и отглеждане на трайни насаждения, без това да става за сметка на ограничаване подкрепата за производство на зърнени и технически култури, включително посредством изготвянето на:
 - ✓ Специална мярка, посветена на планинските региони - създаване и оборудване на млечни ферми, запазване на късорогото родопско говедо и др.;
 - ✓ Специална мярка за запазване и насърчаване производството на овче, козе и биволско мляко;
 - ✓ Мярка с бенефициент браншови асоциации на хранителни продукти за защита на географски указания, наименования за произход и традиционни специалитети (PDI, PDO, TSI). Тази мярка съществува в други държави членки за предишния програмен период;
 - ✓ Мерки, свързани с напояването;
 - ✓ Мерки, свързани с по-добрата организация на хранителната верига и управлението на риска в сектора;
 - ✓ Мерки за ферми и преработватели на биопродукти.
- Създаване на инфраструктура за напояване;
- Методи и технологии за добавяне стойност към земеделската продукция;
- Подпомагане връщането в обработваемия земеделски фонд на изоставени и самонасадили се стари лозя и овощни градини;

7.2.2. В иновационно отношение:

- Създаване и внедряване на сортове и оптимизация на сортовата структура от гледна точка на тенденциите в промените на климата;
- Нови продукти в резултат на допълнителна или дълбочинна преработка за земеделска продукция;
- Стимули за пилотни иновативни проекти в растениевъдството, животновъдството и хранително-вкусовата промишленост.

7.2.3. В областта на доходите на заетите в земеделското производство: страната ни изцяло да се възползва от предвидените в документите на ЕС възможности да предоставя национални доплащания на площ в максимално разрешения за Р. България размер за 2014 г. и 2015 г. и това да бъде заложени в ПРСР – 2014 – 2020 г.

8. Програма за морско дело и рибарство

Изхождайки от получените негативни резултати по Оперативна програма за развитие на сектор рибарство през настоящия програмен период (очаквана усвояемост на отпуснатите средства до 40 % в края на периода), поради наличие на многобройни и трудноизпълними изисквания, условия и препятствия пред бизнеса при кандидатстване за подпомагане с европейско съфинансиране, с цел значително повишаване на усвояемостта на европейските средства и постигане на сериозни резултати за следващия програмен период, предлагаме да бъдат предприети следните мерки:

- Създаване на адекватна национална стратегия за приоритетно, ускорено и устойчиво развитие на рибовъдството (аквакултурата);
- Риболовът и рибовъдството да бъдат в отделни оси по ОП за МДР, като над 70 % от предвидените средства по ЕФМДР да бъдат предоставени по ос рибовъдство (аквакултура);
- Спешен преглед и преработка, с участие на специалисти от бранша, на цялата специализирана в тази област нормативна уредба, с цел премахване на проблемите и препятствията пред бизнеса, заложен в нея;
- Опростяване на процедурите и документите по кандидатстване за подпомагане от ЕФМДР чрез директно (без наредби) прилагане на Европейския регламент, особено за случаите при кандидатстване за доставка на машини, съоръжения и уреди (без извършване на СМР) от съществуващи, действащи и регистрирани фирми в сектор Рибарство;
- Въвеждане на ясни и точни критерии за допустимост на предложенията за инвестиции, подпомагани по ЕФМДР;
- Въвеждане на обслужване на едно гише в Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултура (ИАРА);
- Въвеждане на опростено електронно кандидатстване;
- Решаване на проблема с достъпа до кредитен ресурс, особено за микро и малките предприятия от сектора чрез ефективен и действащ гаранционен фонд;
- Предвиждане и залагане на сериозни субсидии в националния бюджет за производството на риба (аквакултурата).

Предлагаме специално внимание да бъде отделено на подобряването на условията на риболов. Българският риболовен флот е застаряващ, с преобладаващи малки кораби, чието състояние е лошо по отношение безопасността на плавателния съд, работните условия, качеството на продуктите, енергийната ефективност, селективността на уредите и въздействието върху околната среда и т.н. През последните години, включително и във връзка с хармонизацията на българското с европейското законодателство, се налагат редица мерки, целящи осигуряването на безопасността на живота на хората и безопасността на кораба на море и река. Поради това и поради факта, че следва да се вземат мерки, за да се подпомогне и запази дори и малкият риболовен флот и се подобри състоянието на корабите, в бъдещия програмен период следва да бъдат включени следните мерки:

8.1. Подпомагане за започване на дейност от млади рибари – мярката следва да бъде включена и в програмния период 2014 - 2020 г., поради следните причини:

- По сега действащата програма средствата, отпуснати за изпълнението на тази мярка не са усвоени. Това се дължи първо на тежките условия, на които трябва да отговарят кандидатите, за да кандидатстват по тази мярка, включително и големият процент самоучастие и второ - на световната икономическата криза, която нямаше как да не даде отражение и на дребномащабния риболов;
- Периодът на действие на оперативната програма е много дълъг. В неговите рамки е трудно да бъде направен точен анализ или да бъде предвидена изцяло конюнктурата на пазара. Ако мярката не бъде предвидена, ще лишим за в бъдеще т.н. млади рибари от възможността да бъдат подпомогнати в дейността си и в инвестицията в един нов кораб при все повече застаряващият ни рибарски флот.

8.2. В новата ОП да бъдат включени следните мерки и дейности (като те ще бъдат отнесени към съответните приоритетни оси и мерки при окончателното разработване на програмата):

8.2.1. В „Предложение на приоритети и мерки на ПМДР – Вариант 3”, Приоритет 1: „Стимулиране на иновативни, конкурентоспособни и основани на знания рибарство и аквакултури, включително свързаното с тях преработване”; Мярка 1.2: „Повишаване на конкурентоспособността и жизнеспособността на предприятията в сектор рибарство и аквакултури” да бъдат заложили следните дейности:

- Към „Здраве и безопасност” с оглед подобряване на условията на труд на рибарите, свързани със здравето, безопасността и хигиената да бъдат подпомагани инвестиции на борда на корабите или инвестиции в индивидуално оборудване за безопасност;
- Към „Инвестиции в оборудване за увеличаване на енергийната ефективност на риболовните кораби” освен вече предложените: „Одити и схеми за енергийна ефективност” да бъдат включени и: инвестиции в оборудване или на борда на корабите, целящи намаляване на емисиите на замърсители или парникови газове и увеличаване на енергийната ефективност на риболовните кораби;
- Във връзка с дейности по „Подмяна или модернизация на основни и допълнителни двигатели” – при застаряващия ни флот и значителния процент на самоучастие (който е допустим към настоящият момент, съгласно европейските регламенти) сами по себе си дейностите само по подмяна или модернизация (следва да бъде проверен изреча в оригиналния текст на английски език) на двигател/и, които са т.н. „последна” технология на един средно над 20 годишен кораб биха били крайно недостатъчни и нецелесъобразни. Какво имаме предвид – един двигател не може да бъде просто и сам по себе си подменен на един, както вече упоменахме, над 20-годишен кораб, най-малкото защото той е свързан с други механизми в кораба, които също така ще са „морално” остарели и следва и те да бъдат подменени в едно с двигателя. В контекста на казаното тази мярка би била много добре приложима при съвременните и модерни рибарски флотове на по-развитите европейски страни. Считаме, че мярката следва да остане, защото е повече от необходима, но Управляващия орган на програмата за морско дело и рибарство за програмния период 2014 - 2020 г. следва да се обърне към компетентните европейски органи с мотивирано становище и запитване относно допустимо финансиране и на подмяна и

модернизация на други механизми и системи във връзка с подмяната/модернизацията на двигателя/те на кораба; предвиждане на по-малък процент на самофинансиране, което не е изключение по други оперативни програми, и то в изпълнение на една от целите на ЕФМДР, а именно: насърчаване на балансирано и приобщаващо териториално развитие на рибарските райони.

8.2.2. В „Предложение на приоритети и мерки на ПМДР – Вариант 3”, Приоритет 1: „Стимулиране на иновативни, конкурентоспособни и основани на знания рибарство и аквакултури, включително свързаното с тях преработване”; Мярка 1.4: „Диверсификация на дейностите в рамките на сектора на рибарството, както и в други сектори на морската икономика” да бъдат заложени следните дейности:

- Към „Улесняване на диверсификацията и създаване на работни места” – с цел да се улесни диверсификацията и създаването на работни места да бъдат подпомагани дейности по новосъздадени предприятия извън търговския риболов и дейности по модернизация на дребномащабни крайбрежни риболовни кораби, за да бъдат пренасочени към дейности извън търговския риболов;
- Към „Нови форми на доход (рибарство)” – с цел стимулиране на предприемачеството в сектора на рибарството да бъдат подпомагани инвестиции на борда на корабите, с които да се допринася за диверсификация на доходите на рибарите чрез развиване на допълнителни дейности извън сектора на рибарството, като например предоставяне на екологични услуги, образователни дейности или туризъм.

8.2.3. В „Предложение на приоритети и мерки на ПМДР – Вариант 3”, Приоритет 1: „Стимулиране на иновативни, конкурентоспособни и основани на знания рибарство и аквакултури, включително свързаното с тях преработване”; Мярка 1.6: „Рибарски пристанища, кейове за разтоварване и покрити лодкостоянки” към вече направеното предложение: „Рибарски пристанища, кейове за разтоварване и покрити лодкостоянки (крайбрежни)”, с цел да се намали въздействието на риболова във вътрешни водоеми върху околната среда, да се подобри енергийната ефективност, да се повиши стойността или качеството на разтоварваната риба или да се подобрят безопасността и условията на труд да бъдат подпомагани инвестиции за оборудване на борда на корабите или в индивидуално оборудване.

8.2.4. В „Предложение на приоритети и мерки на ПМДР – Вариант 3”, Приоритет 2: „Насърчаване на устойчиви, отличаващи се с ефективно използване на ресурсите рибарство и аквакултури, включително свързаното с тях преработване”, Мярка 2.1: „Опазване и възстановяване на водното биологично разнообразие и на водните екосистеми”, наред с вече предвидените дейности, а именно: „Подпомагане на прилагането на мерките за опазване по ОПОР; Опазване и възстановяване на морското биологично разнообразие и екосистеми в рамките на устойчивите риболовни дейности”, да бъде заложено и подпомагането на дейности, чиято цел е да се разработят или въведат нови технически или организационни знания, включително подобри риболовни техники и по-висока избирателност на риболовните уреди, които водят до намаляване на въздействието от риболовните дейности върху околната среда или спомагат за по-устойчиво използване на морските биологични ресурси.

8.2.5. В „Предложение на приоритети и мерки на ПМДР – Вариант 3”, Приоритет 2: „Насърчаване на устойчиви, отличаващи се с ефективно използване на ресурсите рибарство и аквакултури, включително свързаното с тях преработване”, Мярка 2.2: „Намаляване на въздействието на рибарството върху морската среда” към „Ограничаване на въздействието на риболова върху морската среда и приспособяване на риболова към опазването на видовете” да бъде предвидено подпомагането на инвестиции за оборудване за: подобряване на избирателността на риболовните уреди от гледна точка на размер или видове; ограничаване на физическото и биологичното въздействие на риболова върху съответната екосистема или морското дъно; за намаляване на нежелания улов на запаси с търговско значение или друг прилов и инвестиции на борда на кораба или в оборудване, свързано с нежелания улов, който трябва да бъде разтоварен на сушата.

8.3. Добре би било България да има активна позиция, като настоява пред ЕК да преразгледа възможностите за предоставяне на директни плащания на фермерите, отглеждащи аквакултури, както това се прави в момента за всички животновъди.